

Uvodna riječ

IZMEĐU MISLI I STVARI

prof. dr Miodrag Živanović

Dati uvodni komentar za jedan filozofski časopis – gotovo da se izjednačava sa onim što se imenuje kao nemoгуća mislija. Razlozi tome su višestruki. Ponajprije, radi se o prirodi same filozofije, koja je, već po sebi, teško uhvatljiva u mreže različitih definicija: od onih prvih značenja po kojima je riječ o ljubavi prema mudrosti, preko onih vremena u kojima je filozofija postajala znanost, pa potom i metodologija, instrument promjene svijeta, preuđešavanja Zemlje, zatim jedna osobena hermeneutika koliko mišljenja toliko i čina – sve do žalosnog samoskončavanja u liku tzv. analitičke filozofije. Dakle, prvi problem je, zapravo, u samoj povijesnosti raznolikih oblika onoga što bi se htjelo podvesti pod zajednički nazivnik imenom filozofija.

Naredna nevolja, koja je pretežno logičke prirode, jeste u sljedećem: odgovor na pitanje šta bi to mogla biti filozofija, nužno podrazumijeva i stajalište sa kojeg se pitanje izriče. Ili, rečeno drugačije, svako pitanje o filozofiji se svagda postavlja iz nekog konkretnog filozofskog horizonta. Upravo tim i takvim horizontom određeni su i odgovori. Moj horizont je takav – doista davno to napisah – da je filozofija ništa drugo do jedna privatna stvar. Moja. Dakle, ona je s onu stranu svekolikih filozofskih sistema i njima pripadnih opštih i vječnih istina, povijesnog vremena itd. Utoliko, jedna takva filozofija se ne nalazi u knjigama, enciklopedijama, leksikonima, ili drugim produktima priređivačkog ili uređujućeg uma. Dakako, ne nalazi se niti kod onih znanih istražitelja mišljenja i svijeta, imenom istoričari filozofije. Ne. Ona obitava drugdje, a časovnik što otkucava njeno vrijeme, nalazi se negdje unutra. U meni, u životu, ili pak među stvarima. Svejedno.

Ako je to tako, onda su izgleda u pravu oni rijetki poznavaoци prilika u mišljenju i činjenju koji smatraju da moramo naći način, ili više načina, da budemo bliski stva-

rima, te da i one budu bliske nama. Ovi znalci kažu da je to moguće samo ukoliko stvari uhvatimo na spavanju. Morali bismo otuda vidjeti šta rade stvari kada spavaju? Da li im je hladno? Možda spavaju priljubljene jedno uz drugo, ne bi li se spasle od kosmičke studeni? Sanjaju li tada neke toplije krajeve, neka druga mora, neke drugačije zvijezde, zavičaj iz kojega su doista davno prognane?

Ako bismo se bar malo približili ovakvim pitanjima, možda uspijemo napraviti kakav takav otklon od pogubne višestoljetne filozofske taštine. Pretpostavljam da će nam za takav jedan otklon biti potrebno mnogo toga, čak i neka pomagala. Nešto kao ovaj časopis što je pred nama? Moguće. Jer časopisi su, zapravo jedno čudo. Naročito oni filozofski. Naime oni su, u bukvalnom smislu, čas – opisi, dakle opisi časa ili opisi trenutka. Ali baš kao filozofski, oni bi morali obaviti jednu nimalo jednostavnu misliju: da kao opisi časa ili opisi trenutka – omogućе čitaocima istinske dodire sa onim što je opšte i nestvarno, a možda i ultravioletno.

Iskreno se nadam da će ka pomenutom stremiti i časopis što je pred nama.

U Banjoj Luci, 07.04.2021. godine